

Jani Koskinen

LLUDDIN JA
LLEFELYSIN
TAPPAUS
Kymriläinen
kansantaru

Lluddin ja Llefelysin tapaus –
kymriläinen kansantaru

Jani Koskinen

Lluddin ja Llefelysin tapaus –

kymriläinen kansantaru

© 2022 Koskinen, Jani

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-33-9464-3

Kansikuva: Waunfawrin kylää Gwyneddin maakunnassa
marraskuussa 2013

Kuvaaja: Maire Erkkilä

Taustaa

Tämä teos sisältää suomennokseni kymrinkielisestä kansantarusta *Cyfranc Lludd a Llefelys* (Lluddin ja Llefelysin tapaus). Taru tunnetaan kolmesta lähteestä, joista varhaisin on Sieffre Mynwylaisen (ky. *Sieffre o Fynwy*) latinaksi noin vuonna 1136 julkaiseman teoksen *Historia Regum Britanniae* 1200-luvulla ilmestynyt kymrinnös *Brut y Brenhinedd*. Lluddin ja Llefelysin tapaus on mukana ainoastaan kymrinnöksessä, ei siis latinankielisessä alkuperäisteoksessa. Myöhemmistä lähteistä *Llyfr Gwyn Rhydderch* (Rhydderchin valkoinen kirja) on ajoitettu 1300-luvun alkupuolelle tai puoliväliin ja *Llyfr Coch Hergest* (Hergestin punainen kirja) 1300- ja 1400-lukujen taitteeseen. Oma käännökseni mukailee lähinnä Hergestin punaisen kirjan versiota.

Käsikirjoitusten kertomuksista on modernina aikana julkaistu nykykymrin oikeinkirjoitukseen

sovitettuja ja muutenkin nykykielen puhujalle helpommin avautuvia versioita. Olen myös omassa suomennoksessani sovittanut henkilön- ja paikannimet nykykymrin kannalta perustellumpaan kirjoitusasuun.

Jo aiemmin olen julkaissut Rhydderchin valkoisesta kirjasta ja Hergestin punaisesta kirjasta tunnetut tarut *Pwyll Pendefig Dyfed*, *Branwen ferch Llŷr*, *Manawydan fab Llŷr*, *Math fab Mathonwy* ja *Breuddwyd Macsen* suomennettuina teoksissa:

- 1) *Pwyll, Dyfedin ruhtinas* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2021)
- 2) *Branwen Llŷrintytär* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)
- 3) *Manawydan Llŷrinpoika* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)
- 4) *Math Mathonwynpoika* - kymriläinen kansantaru (Books on Demand, 2022)

5) *Macsenin uni - kymriläinen kansantaru*
(Books on Demand, 2022)

[Huom! Teknisistä syistä johtuen suomennokset löytyvät joistain tietokannoista kirjoitusasussa, jossa hatullisen ŷ-kirjaimen tilalla on hatuton y.]

Neljä ensin mainittua tarua muodostavat Mabinogi-tarukokoelman ytimen *Pedair Cainc y Mabinogi* (Mabinogin neljä haaraa). Laajemmassa mielessä Mabinogiin katsotaan nykyään kuuluvan myös seitsemän tai kahdeksan muuta, yhteensä siis 11–12 tarua. Näiden tarujen kanonisoitumiseen osaksi kokoelmaa vaikutti Charlotte Guestin (1812–1895) englanninnos, vaikka käännös on tietysti toissijainen suhteessa kymrinkielisiin alkuperäisteksteihin. Mabinogin neljään haaraan kuulumattomista taruista 4–5 lasketaan kuuluviksi ns. *Kotoperäisiin taruihin* (*Y Chwedlau Brodorol*), jotka viime kädessä juontavat juurensa Kymrinmaan suulliseen perinteeseen. Lisäksi kolme tarua, joiden yhteys

Kymrinmaahan on löyhempi, tunnetaan yhdessä nimellä *Kolme ritarimaania* (Y Tair Rhamant). Lluddin ja Llefelys tapaus, samoin kuin aiemmin suomentamani Macsenin uni, kuuluu *Kotoperäisiin taruihin*.

Lluddin ja Llefelysin tapauksessa esiintyy paikannimiä, jotka ovat yhä käytössä ja viittaavat olemassa oleviin kohteisiin. Eryri on kansallispuisto Pohjois-Kymrinmaassa ja kymrin kielen vahvimpia puhuma-alueita tänä päivänä. Tarussa mainittu Dinas Emrys on mäkilinna ja arkeologinen nähtävyys Beddgelertin kylän lähistöllä.

Nykyään Kymrinmaa (ky. *Cymru*, en. *Wales*) ja Englanti ovat kaksi selvästi erillistä kulttuuripiiriä ja maata, joista molemmilla on oma kielensä. Näin ei ole kuitenkaan ollut aina. Englannin kieli kehittyi noin 400-luvulta alkaen Britanniaan tunkeutuneiden anglosaksien germaanisesta kielimuodosta, mutta tätä ennen koko nykyinen Englantikin kuului Kymrinmaan

kanssa samaan kelttiläiskieltä puhuneeseen kulttuuripiiriin. Englannissa kelttiläinen kieli sammui anglosaksivalloituksen myötä, mutta Kymrinmaassa sen suora jatkaja on nykykymri.

Taru sijoittuu aikaan, jolloin Englanti ja Kymrinmaa olivat vielä yhtä ja samaa kulttuuripiiriä. Tämä käy ilmi varsinkin siitä, että (esi)kymriläinen kuningas Lludd hallitsee Britannian saarta Lontoosta käsin. Tarussa tapahtumapaikoista myös Rhydychen (en. *Oxford*) sijoittuu Englantiin. Rhydychen on kyseisen kaupungin nimi nykykymriksikin ja se merkitsee englanninkielisen nimen tavoin härkien kahluupaikkaa (*rhyd* = 'kahluupaikka (joessa)'; *ych* = 'härkä'; *ychen* = mon. 'härät').

Tarussa esiintyy mytologinen kansa, josta käytetään kymriksi nimeä *Coraniaid*. Nimi on johdettu kymrin kielen kääpiötä merkitsevästä sanasta *cor* (nykykielessä yleensä *corrach*) ja suomennoksessa käytän nimeä *kääpiöläiset*. Lluddin ja Llefelysin tapauksen lisäksi

kääpiöläisistä on maininta keskiaikaisessa runokokoelmassa *Trioedd Ynys Prydain* (Britannian saaren triadit), jossa kansan kerrotaan olevan aasialaista alkuperää. Myös runoilija Lewys Môn (k. n. 1527) mainitsee kansan yhdessä runossaan. Kymriläinen kirjallisuudentutkija Ifor Williams (1881–1965) on pitänyt mahdollisena, että kääpiöläisten ja bretoninkielisen kansanperinteen *korrigan*-kääpiöiden välillä olisi yhteys.

Kirjan loppuun olen lisännyt sanaston helpottamaan käännöksen lukemista rinnakkain alkuperäiskielisen teoksen kanssa. Olen koonnut sanastoon sellaisia harvinaisehkoja sanoja, jotka saattavat olla kieliopinnoissaan edistyneillekin tuntemattomia. Sanat esitetään nykykymrin mukaisessa kirjoitusasussaan ja siinä järjestyksessä, jossa ne tulevat teosta lukiessa vastaan.

Cyfranc Lludd a Llefelys (Lluddin ja Llefelysin tapaus) on keskiaikaisista käsikirjoituksista tunnettu kymrinkielinen kansantarua. Tämä kirja sisältää kertomuksen Jani Koskisen kymristä suomentamana sekä hänen kirjoittamansa taustoituksen ja lyhyen kymri-suomi-sanaston.

Jani Koskinen (s. 1988 Kirkkonummi) on koulutukseltaan kielitieteilijä ja julkaissut useita kymrin kieleen sekä muihin kelttiläiskieliin liittyviä teoksia.

BoD

